

75 JAAR KVCV: HET ONTSTAAN

De Koninklijke Vlaamse Chemische Vereniging viert in 2014 haar 75 jarig jubileum. In *Mens & Molecule* zal de KVCV doorheen dit jaar haar secties, belangrijkste activiteiten en ledenblad belichten, en nu allereerst haar ontstaansgeschiedenis.

CHRISTOPHE DE BIE

Het begon op 26 april 1939 met de bijeenkomst van zestien Vlaamse chemici in Antwerpen. Zij besloten om de Vlaamse Chemische Vereniging (VCV) op te richten. De drijfveren hiervoor pasten in het kader van de toenmalige historische evolutie, met als hoogtepunt de vernederlandsing van de Rijksuniversiteit Gent in 1930 en de taalwet op het lager en middelbaar onderwijs in 1932.

NOODZAAK

Daarnaast was er de figuur van professor A. Van de Velde (1871-1956), het oudste stichtende lid van de VCV, tevens stichtend lid van de Société Chimique de Belgique en redactiesecretaris in het door deze laatste uitgegeven wetenschappelijke tijdschrift 'Bulletin des Sociétés Chimiques Belges'. Hij was voorstander van de opname van Nederlandstalige artikelen in het Bulletin, hetgeen rond 1939 aanleiding gaf tot verdeeldheid en als dusdanig de noodzaak voor een Vlaamse chemische vereniging versterkte.

Op 3 juni 1939 vond in het Instituut voor Tropische Geneeskunde in Antwerpen de eerste Algemene Vergadering plaats met J. Gillis (1893-

1978) als eerste voorzitter. Deze vergadering werd bijgewoond door 127 leden en aldus kende de vereniging een gunstige start. De Duitse inval in België op 10 mei 1940 vertraagde echter de opgang van de vereniging. Desalniettemin startte men in 1943 met de publicatie van een eigen tijdschrift: 'Mededeelingen van de VCV'. Gillis deed dat jaar echter ook noodgedwongen afstand van zijn voorzitterschap vanwege een kwikintoxicatie. Hij zou zich evenwel nog verder verdienstelijk maken binnen de vereniging alsook binnen de Rijksuniversiteit Gent, onder meer als rector in de periode 1953-1957.

In 1989 ontving de VCV het brevet Koninklijk

Zijn opvolger aan het hoofd van de VCV was A. Stassens. Hij kreeg de zware taak om de vereniging in de naoorlogse jaren te herlanceren. Dit leidde tot de organisatie van het eerste Internationaal Congres voor Phytopharmacie in Leuven in 1946. Het congres werd een indrukwekkend succes met meer dan 500 deelnemers uit 22 verschillende landen. Daarmee was de basis gelegd voor de verdere werking van de vereniging die met toenemend gezag

de beroepsbelangen van chemici verdedigt.

Onder leiding van verschillende voorzitters en met de medewerking van talrijke onmisbare vrijwilligers werd er op dit elan doorgegaan. Er volgden tal van activiteiten, prijsuitreikingen, publicaties, ... en zodoende vierde de vereniging in 1964 haar 25 jarig jubileum. Ter ere hiervan werd er in de gebouwen van de Federatie der Chemische Nijverheid van België een tweedaags colloquium 'Onderwijs en Onderzoek in de Chemie' georganiseerd. Het jubileumjaar eindigde met een luisterrijke herdenking van de ontdekking van de benzeenformule door August Kekulé 100 jaar voordien in Gent.

ACTIVITEITEN

Vijftig jaar na haar oprichting ontvangt de VCV op 21 juli 1989 officieel het brevet Koninklijke Vlaamse Chemische Vereniging. Een heuglijke gebeurtenis die via menige initiatieven in de verf werd gezet, met als hoogtepunt de academische slotzitting aan de Katholieke Universiteit Leuven in aanwezigheid van tal van prominenten. Naar aanleiding van 75 jaar (K)VCV, zal de vereniging ook in 2014 via tal van activiteiten in de schijnwerpers worden geplaatst. |

75 JAAR KVCV:

HET WEL EN WEE VAN ONDERWIJS IN ONS LEDENBLAD

De Koninklijke Vlaamse Chemische Vereniging viert in 2014 haar 75-jarig jubileum. In *Mens & Molecule* zal de KVCV doorheen dit jaar terugblikken op haar rijke verleden. Dit keer: de historiek van onderwijs in haar ledenblad.

ARSÈNE LEPOIVRE

Als lid van de (K)VVCV sinds de zestiger jaren, heb ik aanvankelijk vanaf de zijlijn en later vanaf 1973 als redactielid de evolutie van de (K)VVCV-tijdschriften meegemaakt. Dit historiekje is een neerslag van mijn persoonlijke gegevens en herinneringen, te samen met sprokkels uit het KVCV-Infoboek uit 1998. Mijn invalshoek beperkt zich hier tot de relatie met het onderwijs.

1939-1972: MEDEDELINGEN VAN DE VLAAMSCHE CHEMISCHE VEREENIGING

Na de vernederlandsing van de Gentse universiteit (vanaf 1930) en ondanks veel tegenkanting van de Franstalige collega's, slaagde in 1939 prof. J. Gillis erin een Vlaamse Chemische Vereniging op te richten. In dat jaar al verschenen de eerste vier nummers 'Huishoudelijke Mededeelingen', slechts enkele A5-jes groot. Met daarnaast het 'Natuurwetenschappelijk Tijdschrift' voor wetenschappelijke artikelen. Beide werden in 1943 om financiële redenen samengevoegd. Deze 'Mededeelingen' vormden aanvankelijk vier en later zes respectabele num-

mers en kregen een groen kleedje. Na die moeilijkeoorlogsperiodekoneenverschijningsverbod worden vermeden, voornamelijk omdat de stichting Gillis het apolitieke Vlaamse karakter steeds had benadrukt. In mijn uitgaven uit de zestiger jaren staan

De gestencilde uitgave veranderde in een drukwerk

als redactieleden prof. L. Massart, prof. J. De Ley en J. Jennen.

1973-1991: (K)VVCV TIJDINGEN

Toen de 'Mededeelingen' werden stopgezet, startte C. Hoste een gestencilde uitgave 'Tijdingen' voor het onderwijs. Kort daarop kwam er steun van de nieuwe VCV-voorzitter P. Huyskens. De gestencilde uitgave veranderde in een drukwerk, uitgegeven door Acco-Leuven met een oplage van 1800. Huyskens vormde een redactiegroep met L. Brandt, C. Hoste, G. Maes, D. Truyen, A. Van Dormael, P. Sloopmaekers en ikzelf. Onder impuls van Brandt en Hoste

focusste 'Tijdingen' op chemie-onderwijs en bijscholing, doch in de ondertitel stond ook onderzoek en industrie. In de tachtiger jaren kon ik een veertigtal artikeltjes van mijn studenten (tweede kandidatuur RUCA) plaatsen en zelf heel wat didactische thema's publiceren. Dit kleurloze maar goedlopende tijdschrift werd begin jaren 90 door het KVCV-bestuur geschrapt. Het chemie-onderwijs verloor aldus haar eigen publicatieruimte, maar de sectie bleef actief met onder andere de chemie-olympiade en de jaarlijkse dag van het chemie-onderwijs. Ikzelf heb vanaf 1993 tot 2002, met grote steun van de leden van de sectie Onderwijs & Opleidingen en de sectie Historiek, een 12-tal nummers 'Essays voor Chemie-Onderwijs' kunnen realiseren.

1976-1995: CHEMIE MAGAZINE

Na besprekingen met de uitgeverij De Sikkell Media startte begin 1976 onder leiding van D. De Keukeleire en D. Clotman een nieuwe uitgave: 'Chemie Magazine', parallel met de 'Tijdingen', en dit met een oplage van 5400. Een mooi tijdschrift op A4-formaat, maar

nog zonder kleurendruk. Alhoewel de topics voornamelijk voor hoger onderwijs en industrie bestemd waren, kwam ook onderwijs behoorlijk aan bod. Van 1992 tot 1995 was de druk in handen van N.V. Technipress.

1996-2000: EEN NIEUW 'CHEMIE MAGAZINE'

Toen Technipress om financiële reden de uitgave stopte, kreeg de KVCV het aanbod van L. Deprez en L. De Vuyst om een vernieuwd tijdschrift te starten dat zelfbedruipend zou zijn. Samen met B. Dewindt en tal van vrijwilligers slaagden ze bijzonder wel in hun opzet. De oplage groeide van 2200 naar 3200, en kreeg een kleurendruk. De nummers op A5-formaat werden volumineuzer met een heel brede waaier aan thema's (onder andere didac, etymologie, historiek en filatelie). Midden 2000 kwam er helaas onenigheid met het KVCV-bestuur en stopte het team heel bruusk zijn activiteit. Dit tot grote verbazing en onbegrip van de vele medewerkers.

2000-2004: 'CHEMIE-MAGAZINE' TERUG IN EIGEN BEHEER

Prof. Berghmans, toenmalig KVCV-voorzitter, slaagde erin een paar nummers voor eind 2000 bijeen te harken om de continuïteit te verzekeren. En toen kwam G. Stevens als de redder in nood. Hij slaagde erin om praktisch op hetzelfde

De ondertitel gaf de trendbreuk duidelijk aan

de niveau van de vorige uitgave door te gaan. Eind 2004 stopte hij met zijn moeizame bedeltocht naar artikelen en publiciteit. Intussen werden contacten gelegd met de Nederlandse uitgeverij Bèta Publishers.

2005: MENS & MOLECULE

Een Vlaamse deelredactie koos samen met de Nederlanders de nieuwe naam voor het maandelijks tijdschrift. De

ondertitel 'Magazine voor chemie en biowetenschappen' geeft al duidelijk de trendbreuk aan met het oude magazine. Een groep van professionele Nederlandse redacteurs schrijven interessante artikelen, voornamelijk naar de industrie en universitaire biowetenschappen toe. Zij verzorgen een zeer keurige lay-out. De directe inbreng van de KVCV is beperkt tot een viertal pagina's, zodanig dat de ruimte voor de secties onderwijs en historiek zeer beperkt is.

2014...: QUO VADIS? EINDE VAN DE PAPIEREN EDITIES?

Zou een contactblaadje met allerlei rubrieken in korte samenvatting en met duidelijke verwijzing naar het uitgebreide artikel op onze eigen website, een moderne en goedkope oplossing brengen? Een soort 'Flemish Chemical Abstracts' met onder andere verwijzingen naar 'The Journal of Chemical Education' en samenvattingen van doctoraatsverhandelingen welke actueel binnen elke universiteit aanwezig zijn? |

GEEN NUMMER MISSEN. WORD NU LID VAN DE KVCV

De Koninklijke Vlaamse Chemische Vereniging (KVCV) is de beroepsvereniging van alle Vlaamse chemici en biowetenschappers, ongeacht hun diploma. De KVCV wil de brug slaan tussen onderwijs, industrie en maatschappij. Leden ontvangen, als onderdeel van het lidmaatschap, Mens & Molecule, het onafhankelijk vaktijdschrift voor chemisch en biotechnologisch Vlaanderen.

Het lidmaatschap biedt tevens andere KVCV-voordelen, zoals aanzienlijke kortingen op lezingen en symposia, korting bij aankoop van boeken en andere abonnementen (o.a. Chemische Feitelijkheden).

Een gewoon lidmaatschap kost € 66* per jaar. Studenten betalen slechts € 12. Dus schrijf vandaag nog in!

* een regulier abonnement op Mens & Molecule, zonder KVCV-lidmaatschap, kost € 90,-.

Ik neem volgend lidmaatschap, inclusief abonnement op Mens & Molecule (aankruisen):

- Gewoon lidmaatschap aan € 55,- (€ 45 met eenmalige korting mits domiciliëring)
- Junior lidmaatschap aan € 30 (t/m 29 jaar, met kopie identiteitskaart)
- Studenten lidmaatschap aan € 12,- (met kopie studentenkaart)
- Lidmaatschap secundaire scholen aan € 165,-
- Lidmaatschap universiteiten en hogescholen aan € 363,-

Betalingmethode:

- Stuur mij een formulier voor domiciliëring van het lidgeld
- Ik stort vandaag het verschuldigde bedrag op rekeningnummer "IBAN: BE04 4310 6848 8131; BIC: KREDEB33" van KVCV, Lange Nieuwstraat 21-23, 2000 Antwerpen
- Ik betaal via de contactpersoon aan mijn hogeschool of universiteit

Voornaam: _____	Achternaam: _____	m / v
Straat: _____	Nr.: _____	Bus: _____
Postcode: _____	Gemeente: _____	
Tel / gsm: _____	Geboortedatum: _____	
E-mail: _____		
Studie: _____	Instelling: _____	
Datum: _____	Handtekening: _____	

Bon sturen naar KVCV vzw,
Lange Nieuwstraat 21-23, 2000 Antwerpen
Aanmelden kan ook online via www.kvcv.be

75 JAAR KVCV: 25 JAAR SECTIE HISTORIEK VAN DE SCHEIKUNDE

De Koninklijke Vlaamse Chemische Vereniging viert in 2014 haar 75 jarig jubileum. In *Mens & Molecule* zal de KVCV doorheen dit jaar terugblikken op haar rijke verleden. Dit keer: de geschiedenis van de sectie Historiek.

HENDRIK DEELSTRA

In de aanloop naar de viering van vijftig jaar KVCV (1939-1989) werden de statutaire formaliteiten verricht opdat de nieuwe sectie Historiek erkend zou worden. Op 29 november 1990 kwam de werkgroep voor een eerste keer bijeen in Leuven. Gedurende haar geschiedenis legde elke voorzitter, gevoed door de omstandigheden, andere accenten op de doelstellingen van de sectie.

BELGISCHE SCHEIKUNDIGEN

Hendrik Deelstra nam in 1990 als eerste de rol van voorzitter op zich. Per jaar organiseerde hij twee bijeenkomsten op historisch interessante locaties of tijdens tentoonstellingen. Verder werkte de sectie vier keer samen met andere verenigingen, zoals op 9 november 1993 toen tijdens de Boekenweek een symposium georganiseerd werd over 'Conserveringsbeleid papieren patrimonium'.

Tussen 1996 en 2001 was Arsène Lepoivre voorzitter. Tijdens zijn voorzitterschap werd hard gewerkt aan twee initiatieven. In de eerste plaats aan het opstellen en publiceren van twaalf Essays voor chemie-onderwijs (ECho's; 1993-2002). Vervolgens werkte de sectie samen met de Franstalige zustervereniging om een historisch nummer te publiceren

(2000) en werden een twintigtal biografische nota's opgesteld van belangrijke Belgische scheikundigen. Dit laatste werd de basis van de Galerij van belangrijke Belgische scheikundigen, die sinds 2009 in het Nederlands, Frans en Engels op de website van de sectie Historiek staat.

Pieter Joos volgde Lepoivre op. Ondanks een dip in de bijeenkomsten van de werkgroep werd op 5 mei 2004 in Hasselt een studienamiddag georganiseerd genaamd 'Alcohol meer dan drank'. Er volgde nog een activiteit in het Hasseltse Jenevermuseum op 20 mei 2006 met als titel 'Suiker, gist, spiritus'.

Elke voorzitter legde zijn eigen accent

In 2007 werd Eric Van Schoonenberghe voorzitter voor de duur van vijf jaar. Op 24 november 2007 vond het symposium 'De wijze en de dwaas, de perceptie van de alchemist door de eeuwen heen' plaats. Voor deze organisatie werd samengewerkt met de Chemie historische groep (CGH) van de KNCV. De secties besloten gezamenlijk een opeenvolgende studiedag te organiseren in Nederland en Vlaanderen. Zo volgde op 28 november 2008 in Eindhoven het symposium 'Eten en drinken: steeds gezonder? Historische aspect-

ten van voedselkwaliteiten en zijn gevolgen'. En daarna in Leuven op 21 november 2009 'Leven in de Brouwerij'.

KUNST

Op 26 november 2010 organiseerde Van Schoonenberghe een excursie naar Dinteloord in Nederland in combinatie met het symposium 'Het zoet der historie'. Op 2 april 2011 vond de studiedag 'Historiek van de scheikunde' plaats in Het Stuk in Leuven. De samenwerking met de CHG werd verder gezet in het Museum voor de geschiedenis van de wetenschappen in Gent. Op 19 november 2011 werd een succesvolle studiedag gehouden over 'De opkomst van de instrumentele chemische analyse'. De lezingen van die dag werden gepubliceerd in het zomernummer 2012 van het Steunpunt industrieel en wetenschappelijk erfgoed (SIWE).

Vanaf 2012 werd Paul Balduck voorzitter. Op 29 oktober 2012 organiseerde de sectie in Eindhoven een symposium over 'De opkomst van de polymeerchemie met industriële toepassingen'. Om in 2013 voorlopig de 'gelederen' te sluiten met het symposium 'De bijdrage van chemisch onderzoek aan kunst: analyse, restauratie en conservatie van kunstvoorwerpen, vroeger en nu' in het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium in Brussel. |

75 JAAR KVCV:

SECTIE MEDICINALE & BIO-ORGANISCHE CHEMIE

De Koninklijke Vlaamse Chemische Vereniging viert in 2014 haar 75-jarig jubileum. In *Mens & Molecule* zal de KVCV doorheen dit jaar terugblikken op haar rijke verleden. Deze keer een tweeluik, beginnende met de sectie **Medicinale & Bio-organische chemie**.

KOEN AUGUSTYNS

Op initiatief van de toenmalige KVCV-voorzitter Robert Smits werd in het Europahotel in Gent op 4 december 2002 een oprichtingsvergadering voor een nieuwe KVCV-sectie Medicinale chemie gehouden. De aanwezige belangstellenden waren toen Koen Augustyns, Ernst De Bruijn, Achiel Haemers, Peter Ten Holte en Serge Van Calenbergh.

GEZAMENLIJK

De aanwezigen besloten de scope te verbreden tot medicinale en bio-organische chemie. Het eerste bestuur van de sectie bestond uit: prof. Koen Augustyns (UAntwerpen, voorzitter), prof. Serge Van Calenbergh (UGent, penningmeester), dr. Peter Ten Holte (Janssen Pharmaceutica, secretaris), prof. Wim Dehaen (KULeuven), prof. Piet Herdewijn (KULeuven), prof. Bert Maes (UAntwerpen), prof. Dirk Tourwé (VUB), prof. Johan Van der Eycken (UGent) en dr. Guy Van Lommen (Janssen Pharmaceutica).

Eén van de eerste actiepunten was het contact zoeken met gelijkaardige nationale (Division de Chimie Médicinale, Société Royale de Chimie (SRC)) en internationale organisaties (European Federation for Medicinal Chemistry (EFMC)). Samen met de SRC hield de sectie op 26 november 2004 een eerste

gezamenlijk symposium in Het Pand in Gent: 'Lead profiling: myth or reality?'

Sindsdien staat er jaarlijks een KVCV-SRC-symposium op het programma in het domein van de medicinale chemie. Dit is uitgegroeid tot een succesvolle reeks met een toenemend internationaal karakter. Het symposium op 22 november 2013 bij Janssen Pharmaceutica over 'Constrained peptides and macrocycles' trok bijvoorbeeld 200 deelnemers, van wie 46 procent van buiten België, met een verhouding 42/58 voor deelnemers uit respectievelijk de academische wereld en de farmaceutische industrie.

De eerste actie was contact zoeken met zusterorganisaties

Op de EFMC-raadsvergadering van 15 augustus 2004 in Kopenhagen werd de kandidatuur tot lidmaatschap van de sectie Medicinale & bio-organische chemie van de KVCV besproken. Die werd vervolgens unaniem goedgekeurd met de volgende motivering: *'The president of the Koninklijke Vlaamse Chemische Vereniging, Koen Augustyns, presents the society to the Council members. Ferran Sanz (EFMC president) explains that on principle the EC favors only one organisation per country. However, taking into account the special situation in Belgium with two parts according to two different languages and the fact that both*

organisations cooperate very well and already have jointly organised scientific meetings the EC proposes to accept the application.' Op 19 juni 2005 beslist de EFMC in Wenen na een geheime stemming om KVCV-SRC uit drie kandidaturen te weerhouden voor de organisatie van het 21ste International symposium on medicinal chemistry (ISMC).

De KVCV-SRC tekende voor een succesvolle organisatie van het EFMC-ISMC-symposium in Brussel van 5 tot en met 9 september 2010. De meer dan 1.150 deelnemers uit 47 landen waren unaniem enthousiast over de kwaliteit van het wetenschappelijk programma en over de unieke locatie van het Square congressentrum in het hart van het historische Brussel.

PRIJS

Om de twee jaar reikt de sectie ook een prijs uit voor het beste doctoraat behaald aan een Vlaamse universiteit in het domein van de medicinale chemie. De Janssen R&D prijs voor medicinale chemie (vroeger de dr. Paul Janssen prijs) kent een lange traditie en werd op 18 maart 2014 reeds voor de veertiende maal uitgereikt. De recente laureaten zijn: Gunther Bal (UAntwerpen, 2004), Veerle Vanheusden (UGent, 2006), Annelies Goeminne (UAntwerpen, 2008), Debby Feytens (VUB, 2010), Matthias Trappeniers (UGent, 2012) en Thomas Verbrugghen (UGent, 2014).

SECTIE HTC

Deel twee van het tweeluik gaat over het internationale congres dat de sectie HTC elke twee jaar organiseert.

FRÉDÉRIC LYNEN

De sectie HTC is sedert 1990 de organisator van het internationale congres Hyphenated techniques in chromatography and separation technology (HTC). Het HTC-congres richt zich tot iedereen die gekoppelde chromatografie – GC-MS, later ook (HP)LC-MS en tweedimensionale GC en LC – gebruikt voor wetenschappelijk onderzoek of technologische toepassingen, ongeacht hun werkterrein.

ÉÉN GEHEEL

Het congres was een initiatief van de voormalige KVCV-voorzitter Robert Smits en vindt elke twee jaar plaats. Na drie congressen aan de UAntwerpen is sinds 1996 Brugge de thuishaven, meestal het congrescentrum *Oud Sint-Jan*. Enkel in 2006 ging HTC door in York (Engeland). Sinds dat jaar is HTC een samenwerking tussen de KVCV-sectie HTC en de Science separation-groep van de Royal Society of Chemistry (RSC, Engeland).

Staalvoorbereiding met aangepaste scheidingstechnieken is niet los te denken van gekoppelde chromatografie. Daarom werd het HTC-congres in 2006

en 2008 voorafgegaan door het ExTech-congres. Sinds 2010 vormt het tweedaagse symposium Hyphenated techniques in sample preparation (HTSP) één geheel met het driedaagse HTC-symposium.

Het aantal deelnemers ligt tussen de driehonderd en vierhonderd, van wie circa 75 procent uit het buitenland. Het wetenschappelijk comité waakt over het programma en kiest de sprekers. Achtereenvolgens waren prof. Freddy Adams (UAntwerpen, 1992-2000), prof. Pat Sandra (UGent, 2002-2008), prof. Gert Desmet (VUB, 2010) voorzitter van het wetenschappelijk comité. In 2012 nam dr. Hernan Cortes (VS) het voorzitterschap over.

Staalvoorbereiding staat niet los van gekoppelde chromatografie

Tijdens het HTC-congres worden meerdere Awards uitgereikt. LC-GC Europe sponsort de Lifetime-Achievement Award die wordt uitgereikt aan wetenschappers die tijdens hun loopbaan bijzondere verwezenlijkingen op het vlak van chromatografie hebben gerealiseerd. Jim Jorgenson (VS) kreeg als eerste de Award in 2006, later ontvingen

Robert Smits (KVCV), Pat Sandra (UGent), Milos Novotny (VS) en Milton Lee (VS) deze prestigieuze onderscheiding.

De meest vernieuwende en originele lezing of poster ontvangt de HTC-Award gesponsord door *Elsevier Science*. Janusz Pawliszyn was in 1996 de eerste laureaat, hij werd gevolgd door Semjon Semenov (Rusland), Heidi Goenaga-Infante (Spanje), Aviv Amirav (Israël), Gert Desmet (België), Luigi Mondello (Italië), Robert Shellie (Australië), Oliver Trapp (Duitsland), Tuulia Hyötyläinen (Finland) en Frank David (België). Ten slotte worden ook de meest innovatieve posters beloond met aparte poster-awards.

HULP

De *proceedings* van het HTC-congres worden gepubliceerd in een bijzonder nummer van de *Journal of Chromatography A*, en dat gebeurt sinds 2012 in digitale vorm. Het HTC-congres kan slechts ingericht worden mits inzet van het organiserend comité en de bereidwillige hulp van tal van studenten van universiteiten en hogescholen. Na het onverwachte overlijden van de stichtende voorzitter Robert Smits nam prof. Frédéric Lynen (UGent) in 2011 het voorzitterschap over. |

75 JAAR KVCV: SECTIE ANALYTISCHE CHEMIE

De Koninklijke Vlaamse Chemische Vereniging viert in 2014 haar 75-jarig jubileum. In *Mens & Molecule* zal de KVCV doorheen dit jaar terugblikken op haar rijke verleden. Deze keer opnieuw een tweeluik, beginnende met de **sectie analytische chemie**.

ARMAND VERBUEKEN

Mede op initiatief van toenmalig KVCV-voorzitter Robert Smits werd in 2002 de sectie analytische chemie nieuw leven in geblazen. Het bestuur bestaat uit een gezonde mix van mensen uit de academische wereld en de industrie: voorzitter Armand Verbueken (Bayer Antwerpen), penningmeester Etienne Jooken (KU Leuven), Tony Houthaeve (Chevron Phillips), Patrick Demeyere (HUB-KAHO), Lucien Duchateau (DSM), Joeri Vercammen (Interscience) en Marina Vanhecke (KHLim).

NIUWE INITIATIEVEN

De missie van de sectie is het promoten van de analytische chemie in de breedste zin van het woord. Om dit doel te bereiken, organiseert de sectie elk jaar verschillende activiteiten. Ze richt zich in eerste instantie op de praktische gebruikers in het veld en op de vakspecialisten. Deze *users* worden jaarlijks bediend aan de hand van een studiedag rond een centraal thema.

Analytische chemie is altijd een sterk instrument-gedreven vakgebied geweest. Vandaag de dag is het quasi onmogelijk om de talrijke innovaties op het vakgebied adequaat op te volgen. Nieuwigheden op het vlak van instrumentatie, software en toepassingen volgen elkaar met een sneltreinvaart op. Via minisymposia biedt de sectie gebruikers en specialisten de mogelijkheid aan om op één dag heel veel nuttige informatie te verzamelen en rechtstreeks af te toetsen met instrumen-

tenleveranciers, applicatiespecialisten en collega's uit het vak.

Ondanks deze talrijke activiteiten, blijft de sectie op zoek naar nieuwe en originele manieren om haar missie te volbrengen en de laboratoriumwereld van dienst te zijn. In een gloednieuw initiatief richt de sectie zich nu direct tot de Vlaamse labmanager.

De labmanager zelf was vaak de grote afwezige

Jaarlijks houdt de sectie een brainstormsessie in Oostende. Tijdens deze sessies worden de afgelopen activiteiten besproken en geëvalueerd, en wordt er op zoek gegaan naar nieuwe opportuniteiten. Naar aanleiding van de evaluatie van de laatste reeks activiteiten was het opgevallen dat de

labmanager zelf nog vaak de grote afwezige is op de activiteiten. Dit is begrijpelijk, mits de sectie zich hoofdzakelijk richt op studenten, praktische analisten en experts. Vaak bevinden de uitdagingen van de manager zich meer op organisatorisch en management vlak. Met de oprichting van het Labmanagers Netwerk hoopt de sectie analytische chemie de labmanager antwoorden te bieden op de vragen die hem/haar bezighouden.

De laatste drie jaren werd er bovendien nog in een andere richting gewerkt, namelijk die van de studenten die onze toekomstige analytici uitmaken. Samen met UDIAS, die de toestellenleveranciers verzamelt en vertegenwoordigt, werd de Analist van het jaar genomineerd, een prijs voor de meest beloftevolle bachelorstudent van het afgelopen academiejaar. |

DOELSTELLINGEN:

- Onderkennen van de specifieke behoeften en nieuwe trends op het vlak van de analytische chemie en hierop inspelen met activiteiten
- Organiseren van minstens twee activiteiten per jaar, waarvan een voor een breed publiek en een voor vakspecialisten. Dit ondersteund door regelmatige bestuursvergaderingen van de sectie
- Onderhouden van een band met de instrumentenleveranciers en de vakspecialisten in onderlinge ondersteuning
- Onderhouden van contacten met zusterverenigingen en organisaties, zoals KNCV, ienet, UDIAS en DAC/FECS, en onderzoeksinstellingen, en het uitwerken van gezamenlijke activiteiten met de andere KVCV-secties
- verstrekken en verzorgen van informatie via de KVCV-website
- Bijdragen aan de KVCV-pagina's in *Mens & Molecule*
- Verhogen bekendheid van werking en objectieven naar de buitenwereld
- Uitbreiden van de netwerking binnen het activiteitenveld van de sectie
- Actief deelnemen aan de bestuursvergaderingen en de werking van KVCV centraal

75 JAAR KVCV: SECTIE CHEMOMETRIE

Deel twee van het tweeluik gaat over de **sectie chemometrie**.

BAS VAN DEN BOGAERT

Tijdens de International chemometrics research meeting (ICRM) in 1994 opperden Belgische deelnemers het idee om een eigen vereniging voor chemometrie op te richten. De belangrijkste initiatiefnemers waren: Ivan Langhans (CQ consultancy), prof. Luc Massart (VUB), prof. Piet Van Espen (UA), Pascale Vanbel (UCL), Fabienne Vanhorenbeke (Shell research) en Greet Vanmarcke (Solvay).

VOERTAAL

Het ging om een Belgisch initiatief, niet specifiek Vlaams, maar de vereniging heeft toch vorm gekregen als sectie van de KVCV. Er is ook sprake geweest van een tegenhanger bij de SRC, maar die is nooit echt van de grond gekomen. Korte tijd na oprichting is de sectie zich Belgian chemometrics society (BCS) gaan noemen. De voertaal binnen de sectie is altijd Engels geweest. Dat is gemakkelijker voor de communicatie, zowel onderling als met het doelpubliek van researchers aan universiteiten en in de industrie.

Society klinkt groot voor wat het is: een lijst van geïnteresseerden en een kleine groep mensen met interesse voor chemometrie die bereid zijn om wat tijd te besteden aan het organiseren van activiteiten. Die groep, het bestuur, zo je wil, bestaat momenteel uit mensen van de

VUB, KULeuven, UGent, ULB, Centre walon de recherches agronomiques, ExxonMobil chemical en CQ consultancy. De meesten zijn er al lang bij, sommigen zelfs al vanaf het begin.

De BCS heeft als doel het promoten van de chemometrie in België door het organiseren van workshops en symposia. In de eerste jaren waren er ook *special interest groups* met eigen bijeenkomsten, onder andere voor methodevalidatie en *design of experiments*. Maar iedereen kwam naar alles, en van lieverlee is het onderscheid tussen die groepen verdwenen.

Massart heeft een belangrijke rol gespeeld

Een eerste wapenfeit van de sectie was het symposium chemometrics in België, dat in juni 1995 doorging bij Solvay in Neder-Over-Heembeek. Negentien jaar later, op 26 juni 2014, ging aan de ULB het twaalfde symposium door. Deze symposia zijn bijeenkomsten van een hele dag, mikkend op een relatief breed publiek. Daarnaast worden er ieder jaar een of twee kortere sessies georganiseerd, gewijd aan een specifiek thema. Sommige evenementen worden in samenwerking met andere verenigingen georganiseerd zoals de Belgische afdeling van het European network voor business and industrial statistics (ENBIS), en conferenties zoals chemometrics in analytical chemistry (CAC).

Een belangrijke rol voor de chemometrie in België was weggelegd voor prof. Luc Massart aan de VUB; dankzij een indrukwekkende lijst publicaties, het standaardwerk *Handbook of chemometrics and qualitymetrics* en een steeds groeiende internationale onderzoeksgroep, deels gesponsord door een door hem opgericht consortium van multinationale bedrijven.

TER NAGEDACHTENIS

Massart overleed in 2005. Ter nagedachtenis heeft de BCS de D.L. Massart award in chemometrics ingesteld, voor de wereldwijd beste PhD-thesis in de chemometrie. Met de hulp van sponsors is een pot gecreëerd waaruit minstens vijfmaal een geldprijs van 2.500 euro kon worden uitgekeerd. De award wordt om de twee jaar toegekend, zodat we nu aan de vijfde, en misschien laatste, editie bezig zijn.

Elke editie van de award heeft tientallen deelnemers van over de hele wereld getrokken. De winnaars zijn Spaans (2x), Deens, Cubaans, en dit jaar Pools: Agnieszka Smolinska won de Massart award 2014 voor haar thesis *Chemometrics and NMR spectroscopy for metabolomics analysis of neurological disorders*. Zij deed haar onderzoek aan de Radboud Universiteit Nijmegen, bij prof. Lutgarde Buydens, die zelf doctorerde bij Massart.

75 JAAR KVCV: SECTIE ONDERWIJS & OPLEIDINGEN

De Koninklijke Vlaamse Chemische Vereniging viert in 2014 haar 75 jarig jubileum. In *Mens & Molecule* zal de KVCV doorheen dit jaar terugblikken op haar rijke verleden. Dit keer: de geschiedenis van de sectie **Onderwijs & Opleidingen**.

LUDO BRANDT

De sectie Onderwijs is een van de oudere secties van de KVCV. Ze werd, onder leiding van prof. dr. André Cottenie, opgericht na een colloquium in Gent op 27 maart 1965, over de problematiek van het chemie-onderwijs op algemeen secundair, normaal en hoger technisch niveau. Vanaf 1967 tot 1987 leidde lic. Carol Hoste de sectie en bouwde deze uit. Daarna zetten achtereenvolgens prof. dr. Ludo Brandt (1988-1998), prof. dr. Erik Onkelinx (1999-2004) en lic. Jean Van de Weerd (2004-heden) de sectie voort. Dit overeenkomstig met haar hoofddoelstelling 'Chemie bekendmaken en ondersteunen via goed onderwijs'.

INVLOED

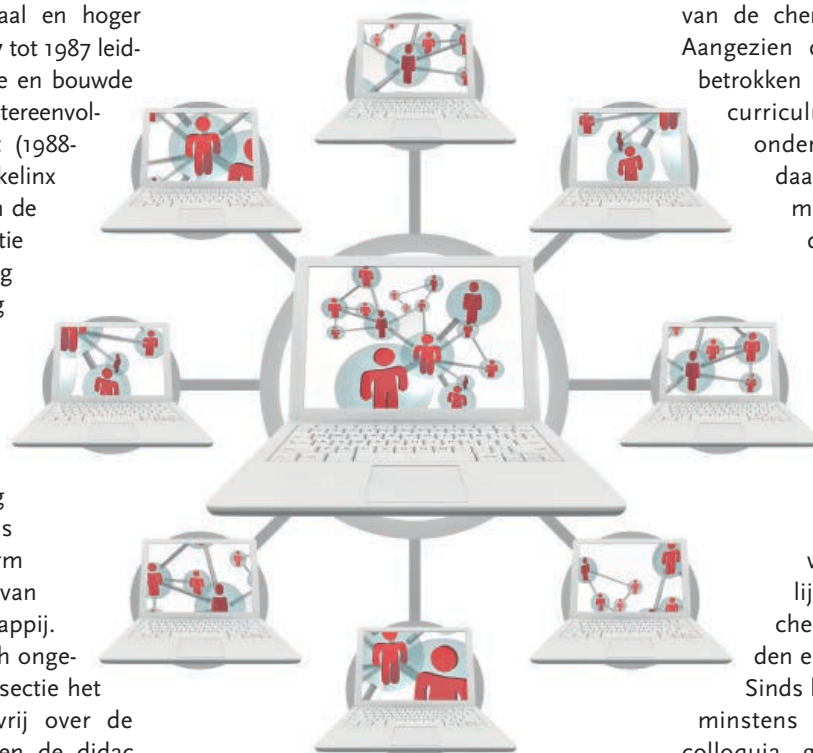
De concrete uitwerking van deze doelstelling is veelomvattend en enorm belangrijk voor het imago van de chemie in de maatschappij. Als apolitieke en ideologisch ongebonden vereniging is deze sectie het orgaan bij uitstek waar vrij over de organisatie, de inhoud en de didac-

tische vormgeving van het chemie-onderwijs in Vlaanderen kan gesproken worden, onafhankelijk van de bestaande onderwijskoepels.

Het imago moet aantrekkelijker

De sectie waarschuwt voor negatieve ontwikkelingen en propageert een realistische toekomstvisie op de rol en de vormgeving van de chemie in het onderwijs. Ze organiseert en stimuleert initiatieven die bijdragen tot verbetering van het chemie-onderwijs en die leiden tot een aantrekkelijker en correcter imago van de chemie bij de Vlaamse jeugd. Aangezien de KVCV niet rechtstreeks betrokken wordt bij de organisatie en curriculumontwikkeling van het onderwijs, moet haar invloed daarop vooral uitgaan van haar moreel gezag, ondersteund door de regelmatige publicatie van degelijke rapporten en voorstellen in verband met chemie-onderwijs. Via de aanwezigheid van leden van de KVCV-sectie Onderwijs & Opleidingen in diverse organen, zoals leerplancommissies en de beheersorganen van onderwijsinstellingen, is het mogelijk om de KVCV-visie op chemie-onderwijs te verspreiden en te realiseren.

Sinds haar stichting heeft de sectie minstens vijftig onderwijsdagen of colloquia georganiseerd rond zowel

vakinhoudelijke als vakdidactische thema's. De sectie heeft reeds in 1983 het initiatief genomen tot opstarten van de Chemie-olympiaden in Vlaanderen, die ondertussen zijn uitgegroeid tot een jaarlijks chemie-evenement met meer dan 2000 deelnemers. Dankzij degelijk voorafgaand overleg lag de sectie aan de basis van het eerste pakket eindtermen voor chemie in het secundair onderwijs (1998). In samenwerking met de KVCV-sectie Historiek werd via een reeks publicaties (EchO, Essays voor het chemie-Onderwijs, 1993-2004) de inbreng van historische aspecten in het chemie-onderwijs gepropageerd.

ILLUSTRATIEF

Verder slaagde een KVCV-werkgroep van vakdidactici en leerkrachten erin, dankzij de materiële ondersteuning van Agfa-Gevaert, het DIDAC-project (1994-2000) te realiseren. DIDAC is een hulpmiddel voor visualisering van chemische concepten en wetmatigheden, aan de hand van een 320-tal taalafhankelijke kleurrijke chemie-illustraties over diverse thema's van het chemie-onderwijs. Dit illustratiepakket werd onder auspiciën van IUPAC en UNESCO wereldwijd gratis verspreid, eerst via dozen met overhead-foilies, later via cd en is actueel nog steeds vrij beschikbaar op het internet via de websites van KVCV en IUPAC.

Er ontbreekt een discussieforum

De sectie levert ook een essentiële bijdrage tot het veilig en milieubewust omgaan met chemicaliën op school. Het project Chemicaliën op school (COS) bundelt, onderhoudt en actualiseert sinds 2007 de bestaande initiatieven binnen de diverse onderwijskoepels. Regelmatig worden geactualiseerde COS-versies beschikbaar gesteld via de website van de sectie en via cd. Recentelijk werd ook een cd geproduceerd met het Chemielexicon; een verzameling van aanbevolen definities met illustraties van chemische concepten en wetmatigheden voor het secundair onderwijs en het eerste bachelorjaar. Ook de historische contexten voor chemie-onderwijs werden uitgebreid met illustratiemateriaal op cd,

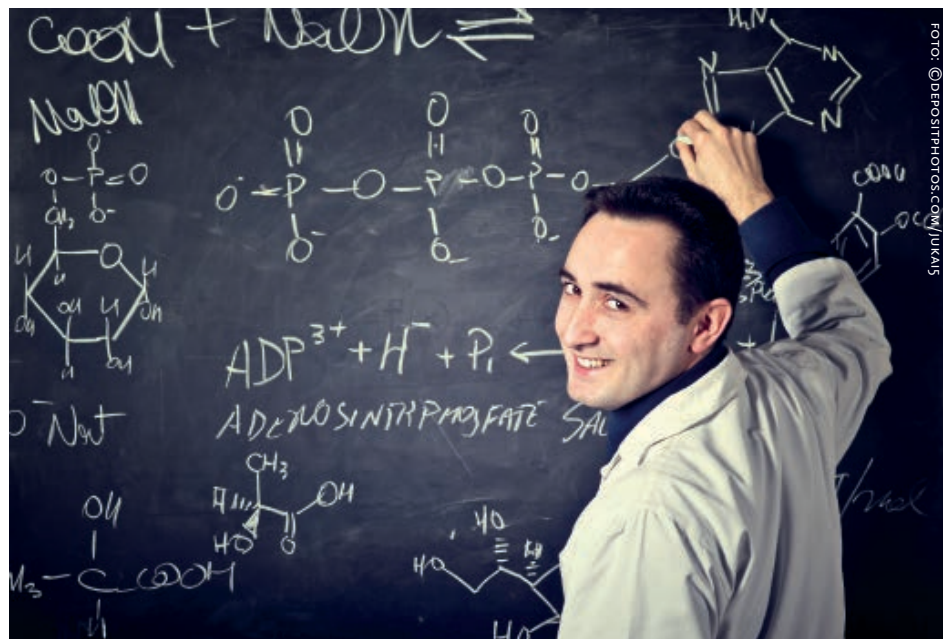

FOTO: © DEPOSITPHOTOS.COM/JUKAS

rond de figuren van Mendelejev, Lavoisier en Van Helmont, en met een pakket illustraties over de belangrijke onderzoekers in de chemie.

De eerstvolgende onderwijsdag georganiseerd door de sectie, met als thema Chemie en voeding, gaat door aan de KHLeuven op 27 september. En voor dit najaar staat de rondreizende tentoonstelling Chemie ontdekken op Belgische postzegels gepland. Zoals blijkt uit dit bondig overzicht blijft de sectie Onderwijs & Opleidingen zeer actief.

TOEKOMST

Toch zijn er ook enkele pijnpunten die in de toekomst meer aandacht vragen:

- Het internationale netwerk voor chemical education dat in de jaren 1995-2005 was uitgebouwd, via vertegenwoordigingen in de EuCheMS (European association for chemical and molecular sciences; voorheen FECS), IUPAC-CCE (CCE is het Committee on chemistry education), CEFIC (European chemical education award), en de organisatie van Euregio colloquia in de periode 1989-1991, is zo goed als stilgevallen als gevolg van het ontbreken van opvolging en reismiddelen.
- Het aspect 'popularisering van de chemie', vooral gericht naar burgers zonder enige chemische vorming, is nog steeds niet goed op dreef gekomen, ondanks allerlei pogingen daartoe.

- Binnen de KVCV en haar secties worden regelmatig diverse prijzen uitgereikt voor verdienstelijke sectieleden en/of buitenstaanders met een uitmuntend curriculum. Voor onderwijs-chemici is er echter niets voorzien, behoudens een kortstondig bestaan van een J. Gilisprijs voor chemie-onderwijs in de tachtiger jaren.
- Het ergste pijnpunt evenwel is het ontbreken binnen de KVCV van een handig informatie- en discussieforum over chemie-onderwijs. Sinds de stopzetting, uit financiële noodzaak, van het tijdschrift Tijdingen voor het chemie-onderwijs (1973-1987) en de EchO-reeks (1993-2004), is er binnen KVCV geen specifiek medium meer beschikbaar voor onderwijsgerichte publicaties, mededelingen en opinies. Ook het, overigens uitstekende, tijdschrift Mens en Molecule (MeMo) biedt hiervoor tot nog toe onvoldoende mogelijkheden en publicatieruimte.

KERN

De KVCV-sectie Onderwijs & Opleidingen is en blijft een actieve sectie, dankzij de enthousiaste inzet van een groep kernleden, weliswaar wisselend van samenstelling in functie van de onmiddellijke noden. De sectie is de KVCV dankbaar voor 50 jaar steun en wacht met belangstelling en spanning af wat de KVCV nog kan bieden na haar 75-jarig bestaan.

75 JAAR KVCV: 35 JAAR SECTIE VOEDING

De Koninklijke Vlaamse Chemische Vereniging viert in 2014 haar 75 jarig jubileum. In *Mens & Molecule* zal de KVCV doorheen dit jaar terugblikken op haar rijke verleden. Dit keer: de geschiedenis van de sectie Voeding.

JOS DE SADELEER

De sectie Voeding heeft tot doelstelling activiteiten te organiseren die met voeding en met voedsel in de ruimste zin van het woord te maken hebben. Zij organiseerde in 1988 een van de hoogtepunten van de vijftigste verjaardag van de KVCV: de academische zitting 'Voeding en chemofobie', die plaatsvond op 29 september in de Aula van de Universiteit Gent. Op dat ogenblik bestond de sectie juist tien jaar.

DOELGROEP

In 2008 nam de sectie afscheid van haar jarenlange penningmeester Liane Deweghe (1992-2004). Op 19 mei 2009 vierde de sectie Voeding het lustrum van haar dertigjarig bestaan (1978-2008) in de faculteit farmaceutische wetenschappen in Gent. Voor deze gelegenheid publiceerde zij een lustrumbrochure, waarin alle activiteiten uit die periode uitvoerig toegelicht worden. De brochure verlucht met talrijke foto's kunt u downloaden op <http://voeding.kvcv.be> (zie publicaties).

Een jaar na de lustrumviering, op 19 mei 2009, organiseerde de sectie met succes 'Trends VI in de levensmiddelenanalyse'. Vervolgens werd zeer veel tijd en energie gestoken in de organisatie van de studiedag 'Nutritional science: a platform for a

healthy style of life', die doorging op 23 september 2010 onder het voorzitterschap van Hedwig Beernaert. De locatie was het Bedford hotel in Brussel en de voertaal was Engels. Helaas bleek het onderwerp te breed en sprak het de klassieke doelgroep van de sectie niet voldoende aan.

Op 10 juni 2010 werd een nieuw bestuur verkozen. De nieuwe voorzitter Jos De Sadeleer kreeg de zorg om als zesde voorzitter de sectie te heroriënteren. Samen met onder andere Jean-Marie Mortier en

De overgang naar de nieuwe generatie verliep vlot

Beernaert organiseerde De Sadeleer een brede enquête onder de leden met een zeer goede respons. Tijdens vier bijeenkomsten in 2011 evalueerde het bestuur de resultaten grondig, en maakte ook een SWOT-analyse van de data. Uit die analyse bleek onder andere dat de activiteiten van de sectie een bedreiging betekenden voor de beschikbaarheid van de jongere leden, die opgeslorpt werden door de verantwoordelijkheden in hun eigen job.

'*Mass spectrometry in food and feed*' was het onderwerp van een studiedag die de daartoe aangewezen commissie onder leiding van Lynn Vanhaecke op 9 juni 2011

organiseerde. Deze vond plaats in de faculteit diergeneeskunde in Merelbeke en de voertaal was Engels. Deze studiedag was een groot succes. Op 6 december 2012 volgde opnieuw een succesvolle studiedag in het Provinciaal Vormingscentrum in Malle met als titel 'Drinkbaar water: meer dan ooit bedreigd?'. Deze dag vond plaats onder het voorzitterschap van Rudy Calders.

Medio september vorig jaar werd het bestuur hernieuwd en verjongd, terwijl Jos De Sadeleer de functie van voorzitter voortzette. Op 19 september 2013 stond 'Trends VII in de levensmiddelenanalyse' op het programma, georganiseerd door Vanhaecke, een commissie en de hulp van Wilfried Ooghe.

ALTERNEREND

Samenvattend kan gesteld worden dat de overgang van de eerste generatie leden van de sectie naar de volgende vlot verliep. Gezien het grote succes werd voorgesteld om alternerend om de twee jaar een studiedag te organiseren over '*Mass spectrometry in food and feed*' en 'Trends in de levensmiddelenanalyse', telkens met Engels als voertaal. In de tussenliggende jaren zal dan een kleinere, meer doelgerichte, studiedag gehouden worden, telkens met de nadruk op de analytische aspecten.

75 JAAR KVCV: 30 JAAR KEKULÉ-CYCLUS

De Koninklijke Vlaamse Chemische Vereniging viert in 2014 haar 75 jarig jubileum. In *Mens & Molecule* zal de KVCV doorheen dit jaar terugblikken op haar rijke verleden. Dit keer: de geschiedenis van de sectie **Kekulé**.

RUDOLF VANHEERTUM

Bij het 75-jarige jubileum van de KVCV bestaat de Kekulé-cyclus exact 30 jaar. De lezingencyclus zag begin jaren tachtig het levenslicht in een periode die voor de chemie weinig rooskleurig was. Na de snelle ontwikkeling van de chemische industrie in de jaren zestig, kenmerkten de jaren zeventig zich door twee oliecrisisen en het groeiende besef – zie het rapport van de Club van Rome – dat de grondstofvoorraden in afzienbare tijd zouden opraken. Tegelijkertijd waren vanuit de samenleving meer en meer kritische geluiden over milieu-impact te horen.

FORUM

In die tijd rees ook de vraag hoe het met de investeringen en werkgelegenheid in de chemiesector verder zou gaan. Binnen deze context namen enkele chemici binnen de KVCV in 1983 het initiatief een forum te organiseren, waar vooraanstaande sprekers uit het bedrijfsleven een antwoord gaven op de maatschappelijke uitdagingen van de toekomst en een nieuwe visie voor de sector schetsten.

Het chemieforum kende een dusdanig succes dat besloten werd het initiatief tweejaarlijks verder te zetten. De samenwerking met de UA was een logische stap, gezien de concentratie van profes-

sionele chemici in de Antwerpse regio. Maar ook voor de programmering en de focus op de studenten had de samenwerking met de universiteit belangrijke pluspunten. In die periode ontstond de naam Kekulé-cyclus naar de Duitse chemicus Friedrich August Kekulé, die van 1858 tot 1867 hoogleraar aan de UGent was.

NETWERK

Aanvankelijk lag het zwaartepunt op de strategie van de bedrijven. Gaandeweg werden meer wetenschappelijke lezingen geprogrammeerd, met thema's die een antwoord bieden op de grote uitdagingen

De cyclus is bij uitstek een netwerkevenement

van de toekomst, zoals de vervanging van fossiele door hernieuwbare grondstoffen, een duurzame energiebevoorrading en voedselvoorziening, en een goed functionerende gezondheidszorg. Naast de toekomstgerichte ontwikkelingen komen ook fundamentele onderzoeksthema's, bijvoorbeeld het ontstaan van het heelal of de ontdekking van het Higgs-deeltje, aan bod.

De visionaire thema's uit wetenschap en technologie spreken een ruim publiek van studenten en professionelen aan. De organisatoren doen een beroep op internationaal gerenommeerde sprekers uit de aca-

demische en bedrijfswereld. De ambitie is daarbij inzicht, reflectie en dialoog, te bevorderen, maar de Kekulé-cyclus brengt ook mensen samen en is bij uitstek een netwerkevenement. Men sluit de avonden steevast af met een receptie, waarbij deelnemers over de thema's kunnen napraten en met de sprekers kunnen discussiëren.

Sinds de laatste Kekulé-cyclus XV werken de organisatoren samen met ie-net, de vereniging die projecten organiseert voor alle ingenieurs in Vlaanderen. Hiermee groeit de doelgroep voor de lezingencyclus.

SPREKEND

De laatste tien jaar schrijven 1.300 tot 1.900 personen voor de cyclus in. Per avond varieert het aantal inschrijvingen van 450 tot 1.000. De helft van de deelnemers is student in het hoger onderwijs. In het dertigjarig bestaan van de cyclus zijn 212 sprekers de revue gepasseerd; van wie 116 uit het buitenland. Het zou te ver voeren om een overzicht van alle sprekers te geven, maar een aantal van hen verdienen het zeker hier genoemd te worden. Drie Nobelprijswinnaars voerden het woord: de professoren Lehn (1987), Kroto (1996) en Ertl (2007).

Maar nog meer bekende namen uit de academische wereld bleven bij: de professoren Djerassi, Shkhashiri, Cardozo,

Braungart en Warwick. Die laatste gaf wellicht de spectaculairste lezing met als titel *The bionic man*. Ook vanuit het bedrijfsleven kwamen memorabele lezingen van Paul Janssen, Feike Sijbesma, Rudi Pauwels en niet te vergeten Bill Gates, die een bijdrage leverde per videoconferentie.

JEUGD

Misschien minder bekend bij het Kekulé-publiek is dat in de cyclus ook jeugdmiddagen worden georganiseerd. Oorspronkelijk zijn die bedoeld voor de derde graad van het secundair onderwijs. De chemieshow van professor Shakhshiri en de fusieshow van professor Cardozo

Ook jongeren behoren tot het Kekulé-publiek

zijn uitermate geschikt om bij de jongeren een fascinatie en liefst ook een passie voor wetenschap en technologie te wekken. De fusieshow bleek zo een succes dat hij sinds 2005 om de twee jaar opnieuw door de UA voor deze doelgroep met een overweldigende deelname wordt georganiseerd.

Vanaf 2014 is de Kekulé-jeugdmiddag voor het eerst speciaal gericht op de tweede graad van het secundair onderwijs. Voor de derde graad bestaat er de laatste jaren een veel groter aanbod dan een aantal jaren geleden. Voor de tweede graad is er nauwelijks sprake van een aanbod, hoewel bij deze doelgroep de kans groter is dat de latere studiekeuze nog positief beïnvloed kan worden. Een nieuwe generatie dient zich dan ook voor de cyclus aan.

KVCV-ACTIVITEITEN

19 november 2014

Printing in the next dimension!

Locatie:
Antwerpen
Organisatie: Jong
Inlichtingen:
<http://jong.kvcv.be>

20 november 2014

Food Contact Materials

Locatie: Sint-Gillis
Organisatie: Voeding
Inlichtingen: <http://voeding.kvcv.be>

23 november 2014

Dag van de Wetenschap

Locatie: Mechelen
Organisatie: Centraal
Inlichtingen: <http://kvcv.be>

25 november 2014

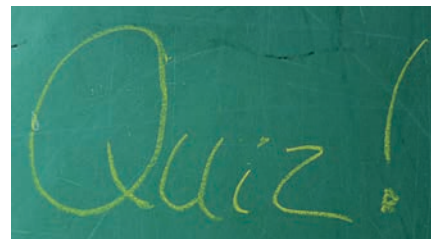
Bedrijfsbezoek Toxikon

Locatie: Leuven
Organisatie: Jong
Inlichtingen: <http://jong.kvcv.be>

28 november 2014

Wetenschapsquiz

Locatie: Mechelen
Organisatie: Centraal
Inlichtingen: <http://kvcv.be>

18-19 december 2014

BePAC 2014 -

From analytical to functional proteomics

Locatie: Brussel
Organisatie: Proteomics
Inlichtingen: <http://proteomics.kvcv.be>

11 januari 2015

35ste AKO nieuwjaarsconcert

Locatie: Antwerpen
Organisatie: Centraal
Inlichtingen: <http://kvcv.be>

Blijf op de hoogte van alle geplande KVCV-activiteiten via www.kvcv.be/kalender.

Colofon

WWW.KVCV.BE

KVCV vzw

p/a Universiteit Antwerpen - Campus Groenenborger -
Departement Chemie - Groenenborgerlaan 171 -
2020 Antwerpen
tel: +32 479 60 12 32, info@kvcv.be, www.kvcv.be
BTW-nummer: BE410-934-461
IBAN: BE04 4310 6848 8131, BIC: KREDBEBB

Redactie KVCV-pagina's

An Mammolito en Christophe De Bie.
De KVCV-redactie kan gecontacteerd worden op
memo@kvcv.be.
Aankondigingen van activiteiten e.d. kunnen eveneens
doorgegeven worden voor opname.

KVCV-bestuur

Algemeen Voorzitter: Christophe De Bie
(voorzitter@kvcv.be),
Secretaris-Generaal: Christopher De Dobbelaere
(secretaris@kvcv.be),
Penningmeester-Generaal: Etienne Jooen
(etienne.jooen@khbo.be),
Raadsleden:
Alain Collas, Iris Cornet en Rudolf Vanheertum.

KVCV-lidgelden

€ 55,- Standaard lidmaatschap
€ 30,- Young professionals
(t. e. m. 29 jaar, kopie identiteitskaart)
€ 12,- Studenten (kopie studentenkaart)
€ 165,- Secundaire scholen
€ 365,- Universiteiten en hogescholen
€ 1694,- (goud), € 1029,- (zilver), € 363,- (brons) Bedrijven
Al deze bedragen zijn inclusief 21 % BTW.

Op www.kvcv.be vindt u de modaliteiten van de
verschillende lidmaatschappen en is er de mogelijkheid tot
intekenen op het gewenste lidmaatschap.
Binnen het standaard lidmaatschap is er de mogelijkheid
om het lidgeld over te maken via domiciliëring (www.kvcv.be).
Indien u intekent op domiciliëring, krijgt u een
éénmalige korting van € 10,-, wat het lidgeld éénmalig op
€ 45,- brengt.

KVCV wordt gesteund door

Gouden KVCV-lidmaatschap:
BASF Antwerpen, ExxonMobil Chemical Europe,
Lab Support, Sumitomo Chemical Europe

Zilveren KVCV-lidmaatschap:

Bruker Belgium, Janssen Pharmaceutica, Laborama

Bronzen KVCV-lidmaatschap:

Agilent Technologies, Alltech Associates,
Bayer Antwerpen, DSM, Evonik Degussa Antwerpen,
Interscience Belgium, Lanxess Rubber, Monsanto Europe,
Optimus Instruments, Tessenderlo Chemie,
Tiense Suikerraffinaderij, Umicore

Lidmaatschap universiteiten en hogescholen:
HUB-KAHO

LAB SUPPORT
A DIVISION OF ION ASSIGNMENT

ExxonMobil
Chemical

SUMITOMO CHEMICAL EUROPE

BASF
The Chemical Company

75 JAAR KVCV: SECTIE PROTEOMICS

De Koninklijke Vlaamse Chemische Vereniging viert in 2014 haar 75 jarig jubileum. In *Mens & Molecule* zal de KVCV doorheen dit jaar terugblikken op haar rijke verleden. Dit keer: de geschiedenis van de sectie Proteomics.

SEBASTIEN CARPENTIER

Ernst de Bruijn richtte in mei 2003 de KVCV-sectie Proteomics op om initiatieven te coördineren binnen de wereld van proteomics, ofwel eiwitanalyse. Hij vond snel verschillende experts van de universiteiten KU Leuven, UAntwerpen, UGent en UHasselt bereid om zich enthousiast in te zetten en toe te treden tot het bestuur van de sectie. De voornaamste doelen van de sectie zijn om fundamenteel onderzoek te promoten in de wereld van eiwitanalyse en massaspectrometrie, via netwerken, onderwijs en training.

BREDE DISCIPLINE

Sinds 2004 organiseert de sectie Proteomics het intussen befaamde tweemaaljaarlijks proteomics-symposium, waar naast onze eigen jonge onderzoekers ook gerenommeerde internationale gast sprekers uitgenodigd worden om te spreken. Op deze manier krijgen onze studenten de kans om hun onderzoek uit te leggen en kritisch te bespreken. Het netwerk van de wondere wereld van eiwitanalyse is zeer breed en de maatschappelijke problemen die aangepakt worden even divers. Deze kunnen gaan van klinisch onderzoek en diagnostische toepassingen voor het bestuderen van verouderingsziekten, kanker en infecties, over de werking van insecthormonen tot fundamenteel onderzoek naar de biodiversiteit van verschillende landbouwgewassen en de controle van voedingsstoffen en hun bewaring.

Proteomics is wetenschappelijk ook een brede discipline waarbij heel wat vaardigheden aan bod komen aangaande statistische dataverwerking,

bio-informatica, fysiologie, genetica en biochemie. Om onze jonge onderzoekers te trainen in deze verschillende disciplines, werden en worden er regelmatig *hands-on workshops* georganiseerd.

Om onze vleugels uit te slaan naar het nationale niveau en naar Europa hebben toenmalig voorzitter Erwin Witters, Sebastien Carpentier, Guy Vandebussche, Martine Raes en Rudy Wattiez de Belgische Vereniging voor Proteomics opgericht genaamd BePa (*Belgian Proteomics association*). Op deze manier is de sectie Proteomics niet alleen verbreed met onze Waalse zustervereniging *FNRS Proteomics contact group*, maar zijn wij ook deel gaan uitmaken van een breder netwerk. Zo hebben onze leden nu toegang tot het netwerk van EuPa, de *European Proteomics association*.

In 2012 werd de vijfde editie van ons proteomics symposium georganiseerd en dit was voor het eerst een gezamenlijk symposium met de *FNRS Proteomics contact group* onder de vlag van BePa. Dit jaar is de zesde editie aan de beurt en wordt het gezamenlijk

symposium georganiseerd in Brussel. Het huidige bestuur van de sectie bestaat uit:

- voorzitter Sebastien Carpentier (KU Leuven, bio-ingenieurswetenschappen),
- vice-voorzitter Dieter Deforce (UGent, farmaceutische wetenschappen),
- penningmeester Geert Baggerman (UA, biologische wetenschappen),
- secretaris Maarten Dhaenens (UGent, farmaceutische wetenschappen) en
- de raadsleden Kris Laukens (UA, wetenschappen), Lennart Martens (UGent, geneeskunde), Johan Robben (KU Leuven, wetenschappen), Jean-Paul Noben (UHasselt, geneeskunde en levenswetenschappen), Bart Devreese (UGent, wetenschappen), oud-voorzitter Erwin Witters (UA, wetenschappen) en oud-voorzitter Ernst de Bruijn (KU Leuven, geneeskunde).

Meer informatie op <http://proteomics.kvcv.be>

SYMPOSIUM BEPAC 2014 – FROM ANALYTICAL TO FUNCTIONAL PROTEOMICS

This two-day symposium is the result of the joined initiative between the FNRS proteomics contact group, the KVCV proteomics section and the COST action BM1104, and will be hosted by the Belgian Proteomics Association. This event will cover an exciting part of contemporary proteome science and will take place on 18-19 December at the University Aula ULB auditorium Dupréel.

The purpose of this meeting is to gather all people in Belgium and surrounding countries that are willing to discuss proteome analysis, be it as experts in the field or as prospective investigators.

This meeting will be a perfect sample of the versatile role that proteome analysis plays in life sciences and will have a special session on MS imaging in collaboration with COST action BM1104. More information on www.belgianproteomics.be.

75 JAAR KVCV: SECTIE BIOTECHNOLOGIE

De Koninklijke Vlaamse Chemische Vereniging viert in 2014-2015 haar 75 jarig jubileum. In *Mens & Molecule* blikt de KVCV terug op haar rijke verleden. Dit keer: de geschiedenis van de sectie **Biotechnologie**.

ANN VAN GYSEL

Voor de sectie Biotechnologie is 2015 een belangrijk jaar. We lanceren BIOBOX; een onlineplatform dat iedereen met interesse voor Belgische life sciences-innovaties niet mag missen. Belgische biotechinnovaties zegt u? Inderdaad, meer dan je zou denken. Vaak is niet eens bekend dat België aan de oorsprong ligt van de biotechnologierevolutie en daar willen we verandering in brengen.

POPULAIR

De sectie Biotechnologie kan bogen op een jarenlange traditie waarbij biotechnologie in de schijnwerpers stond. Patrick Dhaese (UGent), Anita Van Landschoot (UGent), Jozef Anné (KU Leuven) en Ignace Debruyne (IDEA) richtten in 1988 de sectie op. Biotechnologie mocht toen nog 'nieuw' zijn, het Vlaamse onderzoek draaide al volop mee aan de wereldtop. Professoren Marc Van Montagu, Jef Schell en Walter Fiers aan de UGent en Herman Van Den Berghe en Désiré Collen (KU Leuven) legden de fundamenten voor het sterke biotechnologische onderzoek dat onze land vandaag kent.

De sectie vloog er meteen in met een eerste reeks van seminars over de 'Toepassingen van de gentechnologie' met een overzicht van toepassingen in de

gezondheidszorg, voedingsnijverheid en landbouw. Dirk Valvekens, initiatiefnemer van de *Open graduate courses molecular biology* voor doctoraatsstudenten – toentertijd organiseerde de universiteit nog geen aanvullende doctoraatsopleidingen –, sloot zich bij het bestuur aan en stimuleerde het aantrekken van internationale sprekers.

In 1990 leidde dit onder het voorzitterschap van Patrick Dhaese tot het prestigieuze 'Symposium on genome sequencing' met op het programma Nobelprijswinnaar James Watson (Nobelprijs geneeskunde

Nobelprijswinnaars: Richard Roberts (Nobelprijs scheikunde, 1993 met *Split genes*), Christiane Nüsslein-Volhard (Nobelprijs geneeskunde 1995 met *Genetic control of early embryonic development*), Sidney Altman (Nobelprijs scheikunde 1989 met *Catalytic properties of RNA*), Kary Mullis (Nobelprijs scheikunde 1993 met *The development of PCR*). Meer dan duizend wetenschappers woonden het symposium bij.

In 2006 had de sectie een primeur met drie gespreksavonden voor het brede publiek: 'In den beginne was er Adam', een uiteenzetting van de evolutietheorie; 'Baby's op maat', inzoomend op wat wel en niet kan (of mag); en 'Is het einde in zicht?', over de opkomst van dodelijke infectieziekten zoals Ebola. Deze thema-avonden startten met objectieve wetenschappelijke informatie gevolgd door ethische en maatschappelijke duiding, en discussie met het publiek. Ze konden op veel bijval rekenen.

OVERZICHT

Dit jaar starten we het nieuwe prestigieuze project BIOBOX. We gaan online met een overzicht van de mooiste Belgische biotech-innovaties (www.bio-box.be). Heb jij ook nieuws? Stuur het zeker door naar admin@bio-box.be. |

Meer informatie op <http://biotechnologie.kvcv.be>

Iedereen wilde de sprekers persoonlijk horen

1962 met *Molecular structure of nucleic acids and its significance for information transfer in living material*). Het sequencen van het menselijk genoom was toen net gestart onder de coördinatie van de Human Genome Organisation (HUGO). Het congres was dan ook zeer populair; iedereen wilde deze sprekers graag persoonlijk zien en horen.

De sectie Biotechnologie groeide en organiseerde verschillende symposia en workshops. In 2004 hield de sectie onder het voorzitterschap van Ann Van Gysel opnieuw een prestigieus symposium, dit maal met niet minder dan vier

75 JAAR KVCV: SECTIE JONG-KVCV

De Koninklijke Vlaamse Chemische Vereniging viert in 2014-2015 haar 75-jarig jubileum. In *Mens & Molecule* zal de KVCV terugblikken op haar rijke verleden. Dit keer: de geschiedenis van de sectie **Jong-KVCV**.

KEN ELEN

Jong-KVCV vertegenwoordigt de jonge scheikundigen in Vlaanderen. De sectie groepeerd momenteel zowel studenten als jonge afgestudeerden uit de bachelors, masters en doctoraten chemie, biochemie, biotechnologie, ingenieurswetenschappen, farmacie en life sciences van de verschillende Vlaamse universiteiten en hogescholen.

LANDSCHAP

De sectie werd opgericht in 1986 als Jong-VCV; inderdaad slechts enkele jaren voor dat de vereniging haar Brevet Koninklijke Maatschappij ontving. Er was namelijk een groeiende vraag om jonge chemici intensiever te betrekken bij de organisatie van de vereniging. Deze nieuwe sectie had een tweetal doelstellingen. Jonge scheikundigen vertrouwd maken met de vereniging en contacten bevorderen tussen de jongeren onderling en met de 'gevestigde waarden' binnen het Vlaamse chemische landschap. Als ook maatschappelijk relevante, functionele en ontspannende activiteiten aanbieden in het interessegebied van jonge scheikundigen.

Om aan deze doelstellingen te voldoen, organiseert Jong-KVCV sindsdien onder

andere voordrachten aan universiteiten en hogescholen. Daarbij informeren experts ter zake over wetenschappelijk getinte onderwerpen zoals chemische veiligheid, hernieuwbare energie, forensische chemie, of nieuwe technologieën. Ook gemakkelijke onderwerpen zoals de chemie achter bier of chocolade (meestal met degustatie) komen hierbij al eens aan bod. Daarnaast organiseert Jong-KVCV regelmatig bedrijfsbezoeken, waarbij een chemisch bedrijf of onderzoekscentrum zich voorstelt door

Zo kon het congres meer jonge onderzoekers verwelkomen

middel van een rondleiding. Ten slotte biedt Jong-KVCV haar medewerking bij de organisatie van activiteiten tijdens de Dag van de wetenschap en in het kader van de Vlaamse chemie olympiade.

Bij de oprichting van de sectie integreerde zij in haar werking de bestaande VCV-Jongerendag. Dit leidde enkele jaren later tot een nieuw symposium, georganiseerd vanuit de jongerensectie zelf. Deze eerste editie van het Vlaams jongerencongres van de chemie, kortweg VJC, werd door Jong-KVCV ingericht in 1992 in Leuven. Het VJC

had tot doel 'het voorbrengen van het werk van jonge wetenschappers in hun eigen taal voor een breed publiek'. Gezien de academische en industriële belangstelling, besliste Jong-KVCV om van het VJC een tweejaarlijks symposium te maken. Voor de vijfde editie in 2000 wisten al meer dan 200 jonge onderzoekers zich te verzamelen in Brussel, om zich op de hoogte te stellen van het wetenschappelijk onderzoek dat aan de verschillende Vlaamse universiteiten bedreven werd.

OPRICHTERS JONG-VCV

- Johan Devenyns (toen UGent, nu Peptisynta-Girindus)
- Koen Clays (KULeuven)
- Lode Deprez (toen UGent, nu Xeikon)
- Dirk Stanssens (toen UGent, nu TopChim)
- Kris Viaene (toen KULeuven, nu Agfa Graphics)
- Frank Michiels (toen UAntwerpen, nu Agfa Healthcare)
- Werner Van Borm (toen UAntwerpen, nu Yara International)
- Johan Van Hunsel (toen UAntwerpen, nu Agfa Graphics)
- Guido Maes (KULeuven)

Bron: *Chemie magazine*, juni 1986

Als antwoord op de toenemende interesse, ook van anderstalige onderzoekers, herbekeek Jong-KVCV de oorspronkelijke VJC-formule voor de tiende editie in 2010. In plaats van een eendaags symposium met Nederlands als officiële taal, werd het VJC uitgebreid tot twee dagen met Engels als voertaal. In 2012 werden deze veranderingen bekrachtigd met de naamswijziging in Chemistry conference for young scientists, kortweg ChemCYS. Deze veranderingen maakten het mogelijk om meer jonge onderzoekers te verwelkomen, van zowel Vlaamse als buitenlandse universiteiten.

UITWIJKEN

Wegens het welslagen van de voorgaande edities, verkreeg het congres voor haar twaalfde editie in 2014 erkenning van de IUPAC (*The International Union of Pure*

and Applied Chemistry) en de EuCheMS (*The European Association for Chemical and Molecular Sciences*). Met meer dan 350 geregistreerde deelnemers uit 39 landen kende deze recentste editie van ChemCYS een ongekend succes.

De volgende editie van ChemCYS zal plaatsvinden in het voorjaar van 2016. Door de doorgezette groei van de afgelopen jaren, zag de organisatie zich genoodzaakt uit te wijken naar een groter congrescentrum. ChemCYS hoopt haar talrijke deelnemers van 16 tot en met 18 maart 2016 te mogen ontvangen in Floreal, Blankenberge.

HOGESCHOLEN

Naast haar aanwezigheid op de Vlaamse universiteiten, doet Jong-KVCV de laatste jaren ook haar best om haar zichtbaarheid op de hogescholen verder uit te bouwen.

Dit is een gegeven waarop Jong-KVCV zich de komende jaren zeker nog verder wil toeleggen. Onder andere de uitbouw van contacten met de lokale studentenverenigingen werpt hierbij haar vruchten af. Een belangrijk aandachtspunt binnen de sectie richt zich op de voorbereiding van studenten en pas afgestudeerden op de arbeidsmarkt. Dit uit zich in de organisatie van netwerkevents, zoals KaféCV, of workshops voor de ontwikkeling van *soft skills*. Bovendien hoopt Jong-KVCV op een vlotte doorstroom van studenten naar andere secties binnen de KVCV. Dit middels de samenwerking aan en het ondersteunen van activiteiten die door de andere secties worden geïnitieerd. |

Meer informatie over de toekomstige activiteiten van Jong-KVCV kunt u vinden op <http://jong.kvcv.be>

VERWONDERING

De natuur zit vol wonderlijke ordeningen. Deze keer duikt Arsène Lepoivre de kristallen in.

ARSÈNE LEPOIVRE

Ik stond enkele jaren geleden op het grote zoutmeer van Uyuni in Bolivia verwonderd te kijken naar de patronen in de zoutrichels: 5- en veelal 6-kantige vormen met zijden van bijna een halve meter lengte. Heeft deze rechtlijnigheid te maken met de kubusvormen van zoutkristallen? Speelde de langzame uitkristallisatie mee in het globale patroon? Moeten we een parallel zoeken bij de vorming van de honingraat?

Ik weet het niet, maar misschien kunnen de adepten in de leer van Von Laue en van vader en zoon Bragg een opstapje bieden. Vernoemde heren hebben nu honderd jaar geleden met wellicht evenveel verwondering gekeken naar het eerste diffractiebeeld van X-stralen op keuzenzout.

Max von Laue ontdekte de diffractie van röntgenstralen in kristallen. Bragg werkte de hypothese uit van atoomroosters in kristallen. De eerste structuurbevestiging met deze X-stralentechniek gebeurde op keuzenzout in 1913. Sir William Henry Bragg (1862-1942) ontving samen met zijn zoon William Lawrence (1890-1971) de Nobelprijs voor de Natuurkunde in

1915. De eerste publicaties reveleerden de structuur van diamant, koper en kaliumchloride. Sindsdien zijn er tienduizenden vaste stoffen onderzocht, voornamelijk met X-stralen maar ook met neutronen- en elektronendiffractie.

Uit recente analyse van de Boliviaanse zoutlaag is gebleken dat ze een relatief

hoog gehalte aan lithiumzouten bevat. De Boliviaanse staat overweegt nu om het erg begeerde lithium zelf te ontginnen. Enkele jaren geleden zag ik er alleen in een oud schuurtje een vrouw kleine plasticzakjes met zout vullen en dicht smelten: te koop per zakje voor 0,003 euro. |

